

## ROMA NE Paulom dis tcgāya sa Roma ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncées tcgāya sa Roma di ne dtcòm-kg'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dàra kg'oana khama. Gam dis tc'ee sa kò dtcòm-kg'ao ne cgoa síí gaa koe cg'árése hää, a nxäwa còoka qõõ si i.

Dtcòm-kg'ao nem ko qãèse bìrí, dtcòm-kg'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòm's ko wèé cámán di kg'õéan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgāyas ko nxàe gúùan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khóè ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm's koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõõ-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxäaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèé ne khóè ne (Juta ne hëé naka tää zi qhàò zi di ne hëéthëéa) cg'ãèan di qarian dòm q'oo koe hää, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm'an koe cúí ne ko khóè ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-kg'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kq̄bas kg'õè sa hëéthëé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'ee ba ko dtcòm-kg'ao ba kgoara, x'ãèan di qarian koe hëé, cg'ãèan koe hëé naka x'oos koe hëéthëé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxäaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëé ma Nqarim ko ma

nqõóm di ne khóè ne ma tc'ëea máás koe ma tcãà sa (9-11).

Còo dis kam ko Paulo ba dtcòm-kg'ao ne gha ma kg'õès ka góá, kái-kg'aise c'ëe ne khóè ne cgoa tsééa xg'aean ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)
- tchànokagu (5:1)
- q'anokagu (6:22)
- cgàa ba - Tc'ëe ba (8:5-9)

Tcgãyas q'oo koe hànà zi:

- Téé-cookg'ai sa hëé naka tc'ëe-kg'ám zi hëéthëé e (1:1-17)
- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)
- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21-4:25)
- Kåbas kg'õè sa Krestem koe (5:1-8:39)
- Nqarim dis tc'ëe sa Iseraele koe hëé naka qhàò zi di ne koe hëéthëé e (9:1-11:36)
- Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)
- Chõò-q'oo sa hëé naka tsgámku zi hëéthëé e (15:14-16:27)

## **Téé-cookg'ai sa (1:1-17)**

### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, ncëe x'áè úú-kg'ao\* bar gha ii ka tciìèa hää ra, a ra a Nqarim di qãè tchõàñ dise nxárá tcg'òó a cúia tòóèa. <sup>2</sup> *Nqari ba* kò nxãakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a ncëe qãè tchõàñ nqòòkagu taà hää, Tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* koe, <sup>3</sup> ncëe ko Gam dim Cóám ka kg'ui i, ncëe kò khóèan dis iis koe Dafitem

---

\* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

ka tsgõose-coa ii ba, <sup>4</sup> a kò ëem kò x'ooan koe tēe ka Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a qarian cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cóám ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba. <sup>5</sup> Ncẽe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hēé naka x'áè úú-kg'ao xae gha ii sa hēéthēé hòò ba, nxãasega xae gha wèé ne khóè ne qhàò zi di ne Gam di cg'òèan domka tciiia óá, ne gha nxãasega dtcòm̄s koe guua komsanan úú ka. <sup>6</sup> Tu gatu thēé gane ka c'ëe tu u, Jeso Krestem di iise tciièa hää tu.

<sup>7</sup> Wèéa tu ëe Roma koe hànà tu ncẽe Nqarim ka ncàmmèa hää, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tciièa hää tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xõò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hää cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hää, témé.

### *Paulo ba Roma koe dàran xgónèa*

<sup>8</sup> Tc'äà dis kar ko Jeso Krestem koe guu a gatu wèé tu domka tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèém nqõóm koe nxàeè khama.

<sup>9</sup> Nqarim, ncẽer ko wèé tcáoa te cgoa Cóásem di qãè tchõàn xgaa-xgaan koe tséea máá ba tirim tééamáá-kg'ao Me e, xòm x'aëser ko tc'ëe-tc'ëese tu u di ba. <sup>10</sup> Tiri còrèan koer ko wèé x'aè ka dtcàrà, còo dis ka i gha, Nqarim kò ncàmà hää ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa. <sup>11</sup> Bóða tur xgónèa hää khama, nxãasegar gha c'ëes máàkus Tcom-tcomsam Tc'ëem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka. <sup>12</sup> Méér ko saa, tíí hēé naka gatu hēéthēé ta ga korèku si i, ncẽe ta gatá wèéa ta úúa hää dtcòm̄an cgoa, gatu hēé naka tíí ga ra hēéthēé e.

<sup>13</sup> Tií qõe ga tuè, q'ãa tu gha sar ko tc'ẽe, kái q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrísea hää, nxãasegar gha hàà gatu koe ga thẽé tc'áróan kúrú ka, ncéer ma tää zi qhàò zi di ne c'ẽe ne koe hẽá khamaga ma; igabagar ncẽes noosega xgáea tòóèa. <sup>14</sup> Kúrú méér gas tséés kaia sar úúa hää, Gerika ne koe hẽé naka Gerika tama ne koe ga hẽéthẽé e, ëe tc'ẽega ne koe hẽé naka ëe káà tc'ẽe ne koe ga hẽéthẽé e. <sup>15</sup> Gaa domkar ko kaisase tc'ẽe, gatu ëe Roma koe hàná tu koer gha gataga thẽé qãè tchõàn xgaa-xgaa sa.

### *Qãè tchõàn di qaria ne*

<sup>16</sup> Qãè tchõàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, ëe ko dtcòm wèém gha kgoarase di i, tc'ãà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hẽéthẽé e. <sup>17</sup> Nqarim di tchànoa ne ko dtcòms koe guu a qãè tchõàn koe x'áíè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõò-q'ooan koe tééan koe, ncée i ma góásea a ko máá: “Eë tchàno ii ba gha dtcòms koe guu a kg'õè,” téméè khamaga ma.

## **Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)**

### *Wèém khóè ba cg'uri-kg'ao me e*

<sup>18</sup> Nqarim di xgóà ne ko nqarikg'ai koe guu a wèés ëe Nqari-tcáó tama sa hẽé naka khóéan di cg'ãè tcáóan koe hẽéthẽé x'áíè khama, ncée ko gaan di cg'ãè cauan cgoa tseeguan náà ntcòó o. <sup>19</sup> Ncée Nqarim ka ga q'ãaè sa ne x'áíèa hää khama, Nqari ba x'áí ne sia hää domka. <sup>20</sup> Chõò tama qarian Nqarim di hẽé naka Gam di ii-q'ooan hẽéthẽé ncée hòòse tama, nea kò nqõóm tshoa-tshoase koe guu

a ëem Nqari ba kúrúa hää gúùan koe ga bóòa q'ääse a ko x'áise, nxääsegä ne gha khóè ne táá máá, c'úùa ne kò hää, témé ka. <sup>21</sup> Eëta ne ma Nqari ba q'ana hää igaba ne Nqarim iise dqomì Me tama, kana qääè-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'ëe-kg'árian káà hùis gúù sa kúrúa, i gane di tcáóan ncëe káà tc'ëe e ntcùú-ntcuueä hää. <sup>22</sup> Eëta ne ko máá, tc'ëega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'ëe, <sup>23</sup> a ne a kò chöò tamam Nqari ba ne gha dqomì kámá ka, chööko khóèan di zi sere-sere zi hëé, tsarán di zi hëé, naka kg'oo-coan di zi hëé naka ncää-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hëéthëé dqomì.

<sup>24</sup> Gaa domkam kò Nqari ba cg'ääe zi gúù zi tcáóa ne ko tc'ëe zi guua máá ne, ne kò cgáé-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku. <sup>25</sup> Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcōan kúrú, a ne a kò xommëa hää zi gúù zi dqomì a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqomì khama ii x'aè ka - ncëe ko chöò tamase dqomìmè ba! Amen.

<sup>26</sup> Ncëes gúùs domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zi máà ne. Zi kò gane di zi khóè zi gazi khama ma dxæe zi khóè zi cgoa séèku kúrú. <sup>27</sup> Gatà iim dàòm kaga xu kò khóè xu thëé khóè zi cgoa séèku kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa séèku di tc'ëean ka tcääè. A kò gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ääe tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

<sup>28</sup> Ncëe ne khóè ne kò Nqarim q'ää cgoa tchöà úú tama, khamam kò cg'ääe tc'ëean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hää zi gúù zi kúrú. <sup>29</sup> Wëé zi cau

zi cg'ãè zi ka ne kò cg'oè cgaeè, cg'ãèan hẽé, cẽèan hẽé naka cg'ãè tc'ẽean ka hẽéthẽé e. Wèés ncóó sa cg'oè cgae nea, naka cg'õo sa hẽé, kóíku tama sa hẽé, kàaku sa hẽé naka cg'ãè tcáo sa hẽéthẽé e. C'amìku-kg'ao ne e, <sup>30</sup> ncoiku-kg'aoan hẽé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hẽé, dxàesere ne hẽé, bòòseko ne hẽé, dqomseko ne hẽé, cg'ãè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hẽé, gane di xõòan ntcoea hää ne hẽéthẽé e. <sup>31</sup> Káà tc'ẽe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ẽe ne ncàm tama, a ne a thõò-xama-máákuan úú tama. <sup>32</sup> Eëta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hää, ëe zi gúù zi ko kúrú khóèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncẽe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thẽé ëe ko kúrú zi ne cgoa qãètcao.

## 2

### *Nqarim di xgàrakua nea tchàno o*

<sup>1</sup> Gaa domkaga tsi gha méé gúùa káà a, tsáá ncẽe c'ẽe khóèan ko xgàra tsi, dií tsia ga igaba. Eë tsi ko ma c'ẽe khóèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ëe ko c'ẽe khóèan xgàra tsia ko gaan ko hẽé khamaga hẽé khama. <sup>2</sup> Ta q'ana hää, Nqarim di xgàrakua ne ëe ko ncẽe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa. <sup>3</sup> Khama tsáá, ncẽe kg'ama khóè ii tsi, nxää tsi kò ko ncẽe zi gúù zi ko kúrú khóèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thẽé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ẽea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ẽea? <sup>4</sup> Kana tsia ko Gam di qãèan hẽé, naka Gam di qgóósean hẽé naka Gam di qáò tcáoan hẽéthẽé dis qguù sa tana? A c'úùa tsia Nqarim di qãèa ne ko chìbian koe tcóósean koe úú tsi sa? <sup>5</sup> Igaba tsari qari tcúúan hẽé naka tcóóse tama tcáós tsari sa

hẽéthẽé domka tsi ko Nqarim di xgóàñ xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgóàñ dim cám ka, ncẽe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áise ba. <sup>6</sup> *Nqari* ba gha wèém khòè ba ëem ma tsééa hää khamaga ma kabia máá: <sup>7</sup> Gane ëe qãèan kúrú koe qáò tcáoa hää ne, a ko gatà hẽéan ka *Nqarim koe* dqomìkuan hẽé, naka tcomkuan hẽé, naka ëe kaà tama sa hẽéthẽé qaa, nem gha Nqari ba chõò tamas kg'õè sa máà. <sup>8</sup> Igaba gane ëe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di* xg'aian hẽé naka xgóàñ hẽéthẽé hää. <sup>9</sup> Xgàrase sa hẽé naka qóm zi hẽéthẽéa gha wèém khóèm ëe ko cg'ãèan kúrúm koe hää: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e. <sup>10</sup> Igaba i gha dqomìkuan hẽé, naka tcomkuan hẽé, naka tòókuan hẽéthẽé wèém khóèm ëe ko qãèan kúrúm koe hää: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e. <sup>11</sup> Nqari ba tãákase khóèan qgóó tama khama.

<sup>12</sup> *Qhàò zi di* nea x'áèan dòm q'oo koe hää tama, a ne a gha chibian kúrú a x'áèan dòm q'oo koe hää tamase ga kaàkaguè; ne *Juta ne* x'áèan dòm q'oo koe hää, a ko chibian kúrú, a ne a gha x'áèan ka xgàraè. <sup>13</sup> Eë ko x'áèan kóm nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bòòè tama khama, igaba ëe ko x'áèan ko méé sa kúrú ne ko tchàno ne iise bòòè. <sup>14</sup> Tää zi qhàò zi di nea *Moshem di* x'áèan úú tama, igaba ncẽè ëe ne kòò tcáoa ne q'oo koe ne q'ana hää sa kúrú nes nxää sa *Moshem di* x'áèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'áèan úúa hää, ëeta ne ma *Moshem di* x'áèan úú tama igabaga. <sup>15</sup> Gane di qgóóse-kg'áman koe i ko x'áise, ëe ko x'áèan koe qaase sa tcáoa ne q'oo koe góásea hää sa. Gataga ne tc'ëe-kg'áman úúa hää ncẽe ko ëe qãè iis ka hẽé

naka ëe qãè tamas ka hëéthëé bìrì ne e. Si ko ncẽe sa x'áèa nea tcáoa ne q'oo koe hèna sa nxàea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'ëean c'ëe x'aè ka chìbi-chibi ne, a c'ëe x'aè ka kûrû ne ne kg'ua mááse. <sup>16</sup> *Ncẽe xgàrakua ne gha hàà kûrûse*, Nqarim ko hèà khòèan di zi tséé zi chòmsea zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cám ka, ëer ko ma qãè tchõàn koe ma xgaa-xgaa khamaga ma.

### *Juta ne hëé naka Moshem di x'áèan hëéthëé e*

<sup>17</sup> Igaba tsáá, ncẽe Juta ka ko tciise tsi, a x'áèan koe dtcãäsea hää tsi, a ko Nqarim cgoa dqomìse tsi, <sup>18</sup> tsáá ëem *Nqari ba tc'ëea hää sa q'ana tsi*, a ko ëe cgáé ii zi bóða tcg'òó tsi, *Moshem di x'áèan koe tsi xgaa-xgaase zia hää khama*, <sup>19</sup> tsáá ëe káà tcgái ne khòè ne ko qgóó-hìi tsi, naka ëe ntcùú q'oo koe hèna ne di tsi x'áà tsi di tcoman úúa hää tsi, <sup>20</sup> tsáá ëe káà tc'ëe ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka ëe cg'áré ne di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi, (q'ãan di tc'ëean hëé, naka tseeguan hëéthëé tsi x'áèan koe úúa hää domka). <sup>21</sup> Kháé nxãaska tsáá ncẽe c'ëe ne ko xgaa-xgaa tsi, te tsi koáé tsáá xgaa-xgaase? Tsáá ëe ts'ãàn méé i guuès ka ko xgaa-xgaa tsi, nxãa tsia gáé ko ts'ãà? <sup>22</sup> Tsáá ëe ko máá, khòè ne méé ne táá cg'áràn kûrû témé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kûrû? Tsáá ëe kûrúa mááseèa hää nqárlan ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãà a ts'ãà? <sup>23</sup> Tsáá ëe Nqarim di x'áèan tsi úúa hää sa ko dqomìse tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'áèan ko méé sa kûrû taman ka? <sup>24</sup> Ncẽe i ma góásea hää khama a ko máá: “Gatu domka i ko Nqarim di cg'õèan tãá zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè,” téméè khama.

**25** Ncēè x'áèan tsi kòo komsana nes tsaris q'āe nqāa-qgai khòoè sa cgáé si i; igaba ncēè x'áèan tsi kòo tsäa nes nxāaska tsaris q'āe nqāa-qgai khòoè sa gaas tama si i. **26** Ncēè ëe q'āe nqāa-qgai khòoè tama ne kò ko x'áèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé ëe q'āe nqāa-qgai khòoèa ne khama ma bòòè tite? **27** Tsáá ëe góá tòóèa x'áèan úúa hää a q'āe nqāa-qgai khòoèa hää tsi, igabaga ko x'áèan khööá tsia gha chìbi-chibi a xgàraè, ëe tc'áróa ne koe q'āe nqāa-qgai khòoè tama igaba ko x'áèan komsana ne ka. **28** Khóè ba tc'áróa ba koem kò *q'āe nqāa-qgai khòoèa hää ne cíiga tseegu dim* Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'āe nqāa-qgai khòoè sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i. **29** Igaba tseegu dim Juta ba ëe q'oo za Juta ii me e, si q'āe nqāa-qgai khòoè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'ëem ka, góá tòóèa hää x'áèan ka tamase. Eëta iim khóè ba khóèan kam gha dqomìmè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dqomìmè sa kg'anoa.

### 3

**1** Kháé nxāaska dùútsa cgáé sa hàná, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'āe nqāa-qgai khòoèan dùú sa hùi?  
**2** Wéé zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'äà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uián máàèa hää khama.

**3** Igaba kháé, ncēè c'ëe-kg'áía ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu? **4** Nxäas tama si i! Ncēè sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khóè ba tshúù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncēè i ma góáèa a ko máá: “Nxäasega Tsi gha Tsáá Nqari Tsi  
Tsari kg'uián koe guu a tchàno Tsi iise bòòè ka,

a gha Tàà-kg'ao ba ii,  
 ëe Tsi kòo *qhàìs koe xgàra ne*,”  
 téméè khama.

<sup>5</sup> Igaba ncéè gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'áí, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qâèse hëé tama, gatá koe xgóàn ka? témé. (Khóèan ga méé khamar ko méé.) <sup>6</sup> Nxääs tama si i! *Nqarim kò tchàno tama* ne ba gha nta hëés ka nqõó ba xgàra?

<sup>7</sup> Igaba i ga *c'ëe khóèan máá*: “Tiri tshúù-ntcõan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqomìkuan máà Me ne, ra ko dùús domka qanega chìbi-kg'aom khama ma bòòèa máá?” témé. <sup>8</sup> Kháé nxääaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'ãè gúùan kúrú, naka i gha nxääsega qâè gúùan hàà,” témé tama? C'ëe ne ncéè ko chìbi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eẽ ne ii khamaga ne gha ma xgàraè, si gha ëe sa tchàno si i.

### *Cuí khóè ga tchàno tama*

<sup>9</sup> Kháé ta gha nxääaska dùú sa nxàe? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatà ii tama! Ncìísegar x'áía hää, Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëéa cúita ga ma chìbian dòm q'oo koe hää sa. <sup>10</sup> Ncëe i ma góáèa khama a ko máá:

“Cuí khóè ga káà a, tchàno o.

<sup>11</sup> Cuí khóè ga káà a, kómá ko q'ãa a,  
 i cúí khóè ga káà a, Nqari ba ko qaa a.

<sup>12</sup> Wèéa ne ga *Nqari ba* q'aumana hää,  
 a ne a wèéa ne ga káà hùi ne e,  
 wèéa ne ga.

Cúim qâè tsééan ko kúrúm ga ba káà me e.”

<sup>13</sup> “Gane di dòmà nea  
 xgobekg'amsea zi tc'ámì zi khama ii,

i ko gane di tāman qāe-qaeku sa kúrú.”

“I cg'aoan di dqāèan kg'áma ne koe hāa.”

<sup>14</sup> “Gane di kg'áma nea cgúíkuan hēé

naka xgōàn hēéthēé ka cg'oèa hāa.”

<sup>15</sup> “Gane di nqàrèa ne c'áðan ntcāagu ka qháé e.

<sup>16</sup> Eẽ ne nqáéa hāam dàòm koes kōbe sa hēé

nakas cg'āa-cg'anakagu sa hēéthēé hāna,

<sup>17</sup> ne tòókuan dim dàò ba c'úùa.”

<sup>18</sup> “Tcgái q'ooa ne koe i Nqarim q'áò ga káà a.”

<sup>19</sup> Ta q'ana hāa, wèés gúùs ëe i ko x'áèan nxàe sa, i ko ëe x'áèan dòm q'oo koe hāna ne cgoa nxàe sa, nxäasegas gha wèés kg'áím sa nqookaguè, me gha wèém nqðóo ba Nqarim koe xoara mááse ka. <sup>20</sup> Gaa domkam *Nqarim* cookg'ai koe cúím khòèm ga ba x'áèan komsanan ka, tchànom iise bóòèa hāa tite; x'áèan koe ta ko guu a chibian ka q'ää khama.

## **Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)**

### *Dtcòmán koe guua hāa tchànoa ne*

<sup>21</sup> Igaba i ncéeska x'áèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áisea hāa, gatà i ko ma x'áèan hēé naka porofiti xu hēéthēé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba. <sup>22</sup> Ncée tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòmán ka, wèé ne ëe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga káà a khama, <sup>23</sup> wèéa ne ga chìbian kúrúa hāa, a Nqarim di x'áàn tcàoa hāa domka, <sup>24</sup> a ne a ko Gam di cgómkuuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hāna kgoarakuan koe guu a, si ncée sa kg'amaga dis máàku si i. <sup>25</sup> Ncëem kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'òó ba, nxäasega ta gha Gam koe dtcòmán ka, Gam di c'áðan koe guu a gatá di chìbian qgóóa mááè

ka. Ncēe sa kòo Nqarim di tchànoan x'áí, kg'aia kò kúrúsea hää chibian nem kò kg'ama bóòa guu di i. <sup>26</sup> Ncēe sam kò Gam di qáò tcáóan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxäasega ncēem x'aém koe x'áí ka. Gataga i ko théé x'áí, Gabá tchàno Me e sa, ëe ko Jesom koe dtcòm̄ ba tchànom iise bódan ka.

<sup>27</sup> Kháé ta gha nxäaska dùús cgoa dqom̄se? Gúù cgoa tama a! Dùús domka? X'áèan ko méé sa kúrú domkaà? Nxäan tama a, igaba dtcòm̄an domka a. <sup>28</sup> Khóè ba ko dtcòm̄s koe guu a tchànom iise bòè sa ta q'ana hää khama, x'áèan ko méé sa kúrús ka tamase. <sup>29</sup> Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tää zi qhàò zi dim tama baa théé? Tää zi qhàò zi di Me e gataga théé, <sup>30</sup> Nqari ba cúí Me e khama, a gha ëe q'æe nqää-qgai khòoèa hää ne gane di dtcòm̄an koe guu a tchàno ne iise bòò, a gha gataga théé ëe q'æe nqää-qgai khòoè tama ne gane di dtcòm̄an koe guu a tchàno ne iise bòò. <sup>31</sup> Ka sa ko nxää sa nxäaska máá, dtcòm̄an domka ta ko x'áèan aagu, témé? Nxäas tama si i! Igaba ta ko x'áèan qgóóa qari.

## 4

### *Abrahamam dis x'áí sa*

<sup>1</sup> Dùú sa ta gha kháé nxäaska Abrahamam ka nxäe, khóèan dis iis koe kg'aika dim xõòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúsea cgae me? <sup>2</sup> Ncēè Abrahamam kò ëem kúrúa hää zi tséé zi domka tchànom iise bòòèa hää, nem ga kò dqom̄se cgoam ko sa úúa hää, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase. <sup>3</sup> *Nqarim dis* Tcgäya sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm̄, a ba a kò gam dis dtcòm̄s koe guu a tchànom iise bòè,” tépé khama. <sup>4</sup> Tséé-kg'aom kò

tsééa hää nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ëem tséé-kg'am hää sa suruta-kg'ammè. <sup>5</sup> Igaba ëe tséé tama, a Nqarim koe tcoman úúa hää ba, Nqarim ncëe ëe Nqari-tcaó tama ba ko tchàno iise bòò ba, nxãam di dtcòmà nea ko Nqarim ka tchàno iise bòòè. <sup>6</sup> Ncëem kò gataga Dafite ma khòèm di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòèm ncëe kò Nqarim ka tchànom iise bòòè ba, gam di zi tséé zi bòò ka oose, a ko máá:

<sup>7</sup> “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ëe gane di tsééan cg'äè ko qgóóa máàè ne,  
ncëe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!

<sup>8</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa baa  
khòèm ëe gam di chìbia nem  
Nqari ba tcee cgae me tite ba,”  
tam méé.

<sup>9</sup> Ncëes ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'äe nqää-qgai khòòèa ne dis cúí saà, kana saa thëé q'äe nqää-qgai khòòè tama ne di saa? Ncëeta ta ko méé a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis dtcòmès domka tchànom iise bòòè,” témé ka. <sup>10</sup> Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànom iise bòòè? Eëm kò q'äe nqää-qgai khòòè qää q'oo koea kò ii, kana ëem ko q'äe nqää-qgai khòòè cookg'ai koea kò ii? Eëm kò q'äe nqää-qgai khòòè qää q'oo koe tama a kò ii, igaba ëem kò q'äe nqää-qgai khòòèa cookg'ai koe e. <sup>11</sup> A ba a kò q'äe nqää-qgai khòòèam hää dis x'áís dtcòmàn koe guua hää tchànoan ka ko nxàea tseegukagu sa hòò, dtcòmàn ëem kò qanega q'äe nqää-qgai khòòè tama kam kò úúa hää a. Nxãasegam gha wèé ne ëe ko dtcòm, igaba qanega q'äe nqää-qgai khòòè tama ne dim xõò ba ii, ne nxãasega tchàno ne iise bòòè ka. <sup>12</sup> A ba a gataga gane ëe q'äe nqää-qgai khòòèa ne

dim xõò me e (ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne cúí ne ka tamase, igaba thẽé ëe dtcòìs dim dàòm koe ko qõò ne, ncẽem ko gatá ka xõòm Abrahama ba úúa hää sa, ëem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ka.)

*Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ëe dtcòìma hää ne ka hòòè*

<sup>13</sup> Abrahama ba hẽé naka gam dis qhàò sa hẽéthẽea kò nqõõm di ne q'õò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba dtcòìs koe guua tchànoan domka a. <sup>14</sup> Ncẽè *Nqarim* kò ëem ko nqòòkaguas gúù sa ëe ko x'áèan *komsana ne* máà, nes nxãaska dtcòìm sa káà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thẽé káà hùi si i. <sup>15</sup> X'áèa ne ko *Nqarim di* xgóàn óá khama. Igaba ëe x'áèan káà a koe, i x'áèan tsãa káà a.

<sup>16</sup> Gaa domkagas nqòòkaguku sa dtcòìman koe guua, nxãasegas gha cgóìku dis gúù sa ii ka, a sa a gha wéés qhàòs *Abrahamam dis* koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ëe *Abrahamam dis* dtcòìs koe hànä ne koe hẽéthẽé e, gatá wééa ta dim xõò ba. <sup>17</sup> Ncẽè i ma góásea a ko máá: "Kái zi qhàò zi dim xõò bar kúrú tsia hää," téméè khama. Nqarim ncẽem kò Gam koe dtcòìm, Nxãam cookg'ai koem *gatá dim xõò me e*, - Nqarim ncẽe ëe x'óóa hää ne ko kg'õèkagu, a kò ëe kg'aiga káà ii zi gúù zi kúrú zi hää ba. <sup>18</sup> Nqòòa ne kò káà a, igabam kò Abrahama nqòòan úúa hää, a dtcòìm, a hàà kái zi qhàò zi dim xõò ba kúrú, ëem kò ma bìrìè a máá: "Tsaris qhàò sa gha gatá ii," téméèa khamaga ma. <sup>19</sup> Eëtam kò ma gam dim tc'áró ba cg'ãa-cg'anasea hää sam kò bóò, i kuria ba 100 qæe koe hää, si Sarah sa gataga thẽé cóán ábà

tite, tchòoa sa ko x'óoa hää khama, igabam kò gam dis dtcòmìs koe táá xhõen-tcáó. <sup>20</sup> A ba a kò gam dis dtcòm úú tamas ka Nqarim dis nqòòkagukus ka táá káise tẽèse, a táá gam di dtcòmàn cgoa ntcoeku, igabam kò dtcòmàn koe qari-qariè, a kò Nqari ba dqomì. <sup>21</sup> A kò kaisa tcoman úúa hää, Nqari ba qarian úúa, ëem nqòòkagu mea hää sam gha kúrú di i. <sup>22</sup> Ncées gúùs domkagam kò “dtcòmàn koe guu a *Nqarim* ka tchànom iise bôòèa hää.” <sup>23</sup> Me ncéem kg'uim “tchàno iisem bôòèa hää” di ba gaam cúí ba góá tòóá mááè tama, <sup>24</sup> igabam gatá di me e thëé, gatá ncée gha Nqarim ka tchàno ta iise bôòè ta, ncée ko Gam koe dtcòm ta, Gaam ncée Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hää ba. <sup>25</sup> Ncée kò gatá di chibian domka x'ooan koe tcääè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchàno iise ta gha bôòè ka.

## **Kabas kg'õè sa Krestem koe (5:1-8:39)**

### **5**

*Tòóku sa hëé naka qãè-tcao sa hëéthëé e*

<sup>1</sup> Gaas gúùs domkaga a, ncée ta dtcòmàn koe guu a tchàno ta iise bôòèa hää a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, <sup>2</sup> Gam koe ta ko guu a dtcòmàn koe kgoarasea hääse Gam di cgómkuan ncée koe tcääà, ncée ta gaan tc'amkg'ai koe téé-téé e, a ko Nqarim dim x'áam dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o. <sup>3</sup> Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thëé xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hää i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama; <sup>4</sup> Me gha *Nqari ba*, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bôò ta a; ta gha Nqarim kò cgáé

ta ii se bòò ta a ne, nqòò sa úúa hää. <sup>5</sup> Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàmkuan cgoam Nqari ba tcáóa ta cg'oè-cg'oea hää khama, ncẽem máà ta a hääam Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka.

<sup>6</sup> Eẽ ta ko qanega kg'amka ii kam kò Kreste ba qãèm x'aèm ka Nqari-tcáó tama ne domka x'óó khama. <sup>7</sup> Kái-kg'aise i thamka tama, khóèm ga tcg'òóse a ëe tchàno iim khóèm domka x'óó sa, khóèm ëe *kaisase* qãèm ka i ga kúrúse, c'ẽem khóèm ga tcg'òóse a gaam domka x'óó sa. <sup>8</sup> Igabagam Nqari ba gatá koem úúa ncàmkuan x'áia hää, qanega ta kò chìbi-kg'ao ta ii kam Kreste ba x'óóa máá ta a hää di i.

<sup>9</sup> Khama nxãaska, ncẽè ta ncẽeska Gam di c'áòn ka tchàno ta ii se bòòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di* xgóàn koe kgoaraè? <sup>10</sup> Nqarim di ta cg'ðo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam dim Cóám dis x'os koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncẽe ta Gam cgoa tòókua hää ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem* dis kg'õès ka? <sup>11</sup> Ncẽes gúùs ka cúí tama a, igaba ta ko thẽé Nqarim koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ncẽe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòòa ba.

*X'oo sa cúím khóèm (Adam) koe guua, si kg'ðè sa cúím Khóèm (Krestem) koe guua*

<sup>12</sup> Gaa domka i chìbian cúím khóèm *Adam* koe guu a nqõóm koe tcana, a i a x'oo sa óágara hää, si x'oo sa ncẽem dàòm ka wèé khóèan koe hààraa, wèé khóèa nea chìbian kúrúa hää domka. <sup>13</sup> X'áèan kò tcg'òóès cookg'ai koe, i kò nqõómkg'ai koe kg'aiga chìbian hànà khama, igaba ëe i x'áèan káà a koe i chìbian x'áise tama. <sup>14</sup> Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a síí Moshem di x'aèan koe chõò koe x'oo

sa tc'ãà-cookg'aia hää, gane ëe chìbian gane di kò Adam di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe ga igaba, Adam ncée kò *Krestem* ëe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

<sup>15</sup> Igabas *Nqarim dis* aba sa *Adam ka* kúrúèa cg'ãèan khama ii tama.

Eêm khóèm cúím di cg'ãè tsééan domka  
ne kò kái ne khóè ne x'oo,  
igabas *Nqarim dis* cgómkua sa hëé naka Gam  
dis abas *ncëem kò* *cúím Khóèm Jeso Krestem di*  
*cgómkuan koe guu a máà ta a* sa hëéthëé  
kái ne khóè ne koe kaisase càùsea.

<sup>16</sup> *Nqarim dis* aba sa hëé naka cúím khóèm dis chìbi  
sa hëéthëé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan  
hàna hää:

Cúís tséés cg'ãès qääá q'oo koe i bóòa tcg'òóèa hää,  
khóè ba méém xgàraè sa,  
igaba ne gha khóè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qääá q'oo  
koe *Nqarim dis* máàkus domka  
tchàno ne iise bóòè.

<sup>17</sup> Eêm khóèm cúím *Adam* dis tséés cg'ãès domkas  
kò  
x'oo sa gaam khóèm cúím koe guu a tc'ãà-cookg'aia  
hää.

Igaba ncëem Khóèm cúím Jeso Kreste ba  
ncëes gúù sa nqáea hääse kúrúa hää: ëe ko kaisa  
cgómkuan hëé naka abas tchànoan di sa  
hëéthëé hòò ne gha Gam koe guu a kg'õèan  
koe tc'ãà-cookg'ai ka.

<sup>18</sup> Gaa domka, ncëe ne kò ma wèé ne khóè ne cúím  
khóèm dis tséés cg'ãès koe guu a chìbiga ne iise  
bóòè, khamaga ne kò wèé ne khóè ne cúím Khóèm  
di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè,  
a gha kg'õèan úúa hää. <sup>19</sup> Ncëe ne kò ma kái ne

cúím khóèm di komsana taman domka chìbi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúím Khóèm di komsanan domka tchàno ne ii se bóòè khama.

<sup>20</sup> I kò x'áèan ga thëé hàà, nxâasega i gha chibian càù ka. Igaba ëe i kò chìbian càùse, koe i kò cgómkuan kaisase càùse. <sup>21</sup> Nxâasegas gha, ëes ma x'oo sa chìbian ma tc'ãà-cookg'aia hää khamaga ma gataga cgómku sa thëé tchànoan koe guu a tc'ãà-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chõò tamas kg'õè sa óá ka.

## 6

*Chìbian koe ta guu a x'óoa hää, igaba ta Krestem koe kg'õèa hää*

<sup>1</sup> Kháé ta gha nxâaska dùú sa nxàe? Chìbian méé ta x'ãèa máá na kúrú saa, naka i gha nxâasega cgómkuan càùse? <sup>2</sup> Nxâas tama si i! Chìbian x'óoa guua hää ta khóè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'õè? <sup>3</sup> Kana tua c'úùa hää, wèéa ta ëe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hää ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa? <sup>4</sup> *Gam dis x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãéèa hää.* Igabagam kò Kreste ba Xõòm di x'áàn ka gataga thëé x'ooan koe ghùiè, nxâasega ta gha gatá igaba thëé kabas kg'õè sa kg'õè ka.

<sup>5</sup> X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thëé x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii. <sup>6</sup> Q'ana ta hää, si gatá dis ncìís ii-q'oos khóèan di sa Gam cgoa xgàuèa hää, nxâasega i gha gatá di tc'áróan ncêe chìbian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara chìbian di ta qãà ta ii ka, <sup>7</sup> dìím wèém ëe x'óoa hää ba chìbian dòm q'oo koe hää tama khama.

<sup>8</sup> Ncēè Krestem cgoa ta kò x'óoa hāa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thēé Gam cgoa kg'ōè sa.

<sup>9</sup> Kreste ba x'ooan koe ghùièa hāa sa ta q'ana hāa khama, a cuiskaga gaicara x'óoa hāa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama. <sup>10</sup> X'oos ëem kò x'óós koem kò chìbian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'ōès ëem kò kg'ōè sam kò Nqari ba kg'ōèa máá khama. <sup>11</sup> Gaam dàòm cùím kaga méé tu Jeso Krestem koe: chìbian x'óoa guua hāa, igaba ko Nqari ba kg'ōèa máá tu khóè tu khama ma qgóose.

<sup>12</sup> Gaa domka méé tu táá chìbian hēé naka i gatu di tc'áróan ncēe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'æè zi tc'ëe zi gaan di zi komsana guu. <sup>13</sup> Táá méé tu gatu di tc'áróan di xòèan chìbian tcg'òóa máá guu, cg'æè zi tséé zi koe gha tséékaguè gúùan iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khóè ne ncēe x'ooan koe tcg'òóèa a kg'ōèan koe tcääèa hāa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúù zi koe gha tséékaguè di iise máà Me. <sup>14</sup> X'áèan dòm q'oo koe tu hāa tama, igaba tu cgómkuan dòm q'oo koe hāa, ke méé i chìbian gatu koe táá qarian úú guu.

### *Tchànoan di ne qãà ne*

<sup>15</sup> Kháé méé ta nxäaska nta hēé? Chìbian méé ta kúrú saa, x'áèan dòm qõò koe ta hāa tama, a cgómkuan dòm q'oo koe hāa domka? Nxäas tama a si i! <sup>16</sup> C'úùa tu gáé hāa, c'ëem khóèm komsana koe tsi kò máàsea hāa ne tsi gaam *khóèm* di tsi qãà tsi i sa? Chìbian ncēe ko x'oo sa óága di tsi qãà tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncēe ko tchànoan óága di tsi qãà tsi ii igaba. <sup>17</sup> Nqari ba méém qãètcaoa máàè, chìbian di tu qãà tu u kò ii, igaba tu kò ëe tu kò máàè xgaa-xgaan wèé tcáoa tu cgoa

komsana domka. <sup>18</sup> Chìbian koe tu kgoaraèa hää, a tu a ncēeska tchànoan di tu qãà tu u.

<sup>19</sup> Khóèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: ëe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrúa hää, i cg'urian hëé naka chõò tama zi tséé zi cg'âè zi hëéthëé di qãà ii, khamaga méé tu ma ncēeska kúrú u naka i tchànoan di qãà, naka tu gha nxãasega q'ano-tcáó ii. <sup>20</sup> Qanega tu kò chìbian di tu qãà tu ii, ka tu kò tc'ëea máá, kgoarasea tu hää a ëe tchàno ii sa kúrú tite, ta tc'ëea hää khama. <sup>21</sup> Dùú sa kò ëem x'aém ka kabisea máá tu u? Ncēeska zi ko gaa zi gúù zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúù zi dis chõò-q'oo sa x'oo si i! <sup>22</sup> Igaba tu ncēeska chìbian koe kgoaraèa, a tu a Nqarim di tu qãà tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòòa, si gha q'ano-tcáókagu tu u, i gha chõò-q'ooa sa chõò tamas kg'õè sa ii. <sup>23</sup> Chibian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chõò tamas kg'õè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

## 7

*Séèkuan dis x'áí sa*

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, gatu ncēe x'áèan q'ana hää, tu gáé c'úùa hää, x'áèa nea khóèm koe qarian úúa hää sa, kg'õèam hääs noose? <sup>2</sup> Gaa domkas séèa hääs khóè sa x'áèan koe guu a gas dim khóèm koe qáésea hää, ëem kg'õèa hääs noose; igaba gas dim khóèm kòò x'óó nes séèkuan di x'áèan koe kgoarasea. <sup>3</sup> A ncēè gas dim khóèm qanega kg'õèa hää koes kòò c'ëem khóè ba séè, nes ko cg'árà-kg'ao sa ta ma tciiè; igaba ncēè gas dim khóèm kòò x'óó nes gha ëe x'áèan koe

kgoarasea hāa, a c'ẽem khóè bas kòo séè ne cg'árà-kg'ao tama.

<sup>4</sup> Tíí qõe ga tuè, gatu ka igabaga i gatà ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áèan koe x'óó, nxãasega tu gha C'ẽem ëe x'ooan koe ghùièa hāam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka. <sup>5</sup> Eë ta kò qanega nqõóm di ta ii, ka zi kò gúù zi ëe chìbian ka ncàmmèa hāa zi, x'áèan ka kúrùè a cgáé-q'ooa ta koe tséé, nxãasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka. <sup>6</sup> Igaba ta ncéeska x'áèan koe kgoarasea hāa, a ëe kò qáé taa hāa sa x'óoa guua, nxãasega ta gha táá ncìís kg'õès góá tòóèa hāa zi gúù zi dis koe tséé, igaba ta gha kaba kg'õèan Tc'ẽem di koe tséé ka.

### *Chìbian cgoa x'ãaku sa*

<sup>7</sup> Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? X'áèa nea chìbigaa? Nxãas tama si i! X'áèan tama kò ii ner ga kò chìbian c'úùa hāa. X'áèan kò méé naka máá, “Táá ncóó guu,” téme tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úùa hāa khama. <sup>8</sup> Igaba i chìbian *ncẽem* x'áè-kg'ám koe guu a kòm ba hòòa, a wèé zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hāa; x'áèan káà a koe i chìbian x'óoa hāa khama. <sup>9</sup> Tíí igabar kò c'ëe x'aè ka x'áèan káà a koe kg'õèa, igaba ëem ko *ncẽem* x'áè-kg'ám ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'õè, <sup>10</sup> ra tíí x'óó. Ra kò bóða q'ãa, gaam x'áè-kg'ám ëe kò ko kg'õè sa óaga ba, tíí koe x'oo sa óágara hāa sa. <sup>11</sup> Chìbia ne kò *ncẽem* x'áè-kg'ám koe kòm ba hòòa a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'õo te khama.

<sup>12</sup> Khama ra ga nxãaska máá, x'áèa ne tcom-tcomsa a, me x'áè-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qãè me e, téme. <sup>13</sup> Ka sa kò kháé nxãaska

gaas gúùs ëe qãè sa kãbise a tíí koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chìbi si i kò ii ncëe kò tíí koe x'oo sa kúrú sa, nxãasegas gha chìbi sa x'áise chìbi si i sa ka, ncëe kò qãès gúùs koe guu a tíí koe x'oo sa óágara hää sa. Ncëem dàòm kas kò kaisase x'áise, kaias chìbi si i sa, ncëem x'áè-kg'áñ koe guu a.

<sup>14</sup> X'áèa nea tc'ëem di i sa ta q'ana hää, igaba ra tíí cgàam cgoa kúrúèa, a chìbian koe qãà iise x'ámaguèa, <sup>15</sup> a ëer ko kúrú sa bóða q'ña tama. Eér kúrú kg'oana hää sar kúrú tama khama, igaba ëer kúrúa sa tc'ëe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i.

<sup>16</sup> Igaba ncëè ëer kúrúa sa tc'ëe tama sar kòo kúrú, ner ko dtcòm, x'áèa ne qãè e sa. <sup>17</sup> Ncëe i ii khama ra tíí tama ra a ncëe ko kúrú u ra, igaba tíí koe x'áèa hääs chìbi si i. <sup>18</sup> Q'ana ra hää, si cúis gúùs qãès ga sa tíí koe x'áèa hää tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe téme. Ncàma ner úúa hää, qãèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka taàè khama. <sup>19</sup> Eér kúrú kg'oana hääs gúùs qãè sar kúrú tama, igaba ëer kúrúa sa tc'ëe tamas cg'áè saa, gaas kúrúr kos ga si i khama. <sup>20</sup> Nxãaska, ncëè ëer kúrúa sa tc'ëe tama sar kòo kúrú ner tíí tama ra a ëe ko kúrú si ra, igaba tíí koe x'áèa hää chìbi ii ëe ko kúrú si i.

<sup>21</sup> Ra ko bóò, i ko ncëe qarian tíí koe tséé: qãèa ner kúrú kg'oana, igaba i cg'áèan gaa koe ga tíí cgoa hèna. <sup>22</sup> Tcáóa te q'oo koe ra ko Nqarim di x'áèan koe qãè-tcao khama; <sup>23</sup> igabar ko c'ëe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xoè zi koe tséé, a ko tc'ëea te di qarian cgoa x'áàku, a ko chìbian di qarian dim qãà ba kúrú te, ncëe cgáé-q'ooa te di zi xoè zi koe hèna a. <sup>24</sup> Tsóágase cgómgar khóè ra gáé! Díí na gha ncëem tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te? <sup>25</sup> Igaba méém

Nqarim ncēe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a *kgoara te ba qāè-tcaoa mááè!*

Ncēe sa gha nxāaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'ëea te koer Nqarim dim x'áèm dòm q'oo koe hää, igabar cgàaa te koe chìbian di qarian dòm q'oo koe hää sa.

## 8

### *Tcom-tcomsam Tc'ëem koe kg'õèa ne*

<sup>1</sup> Gaa domka i ncēeska gane ëe Jeso Krestem koe hää ne koe cúí xgàrakuan ga káà a. <sup>2</sup> Kg'õèan dim Tc'ëem di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chìbian hëé naka x'ooan hëéthëé di qarian koe kgoara taa\* hää khama. <sup>3</sup> Moshem di x'áèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cóám koe guu a kgoara ta a khama. Ncēe kò chìbi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òóèa hää ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chìbian dis tcg'òóa mááku sa ii ba. <sup>4</sup> Nxâasega ta gha x'áèan koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'ëem ko ma qaa khama ma kg'õè, cgàam ko ma qaa ka tamase.

<sup>5</sup> Eëe cgàam di nea ko gane di tc'ëean cgàam di zi gùù zi koe tcâà, igaba ne ko gane ëe Tc'ëem di ne gane di tc'ëean Tc'ëem di zi gùù zi koe tcâà khama. <sup>6</sup> Si cgàam koe tcâà tc'ëe sa x'oo si i, si Tc'ëem koe tcâà tc'ëe sa kg'õè sa hëé naka tòóku sa hëéthëé e. <sup>7</sup> Cgàam koe tcâà tc'ëe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'áèan dòm q'oo koe máàse tama khama, a máàse ana hää tite. <sup>8</sup> Ne gane ëe

---

\* **8:2:** taa - Gerika sa ko máá: "tsi" témé. Ncēes gùù sa ko wéé ne dtcòm-kg'ao ne nxàe khamam kò "ta" dim kg'ui ba tséékaguè.

cgàam koe hää ne cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hää tite.

<sup>9</sup> Igaba tu gatu cgàam koe hää tama, a Tc'ëem koe hää, ncëè tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'ëe ba gatu koe x'äèa hää ne. Igaba ncëè c'ëem khòèm kò Krestem dim Tc'ëe ba úú tama nem Krestem di tama. <sup>10</sup> Igaba ncëè Krestem kò gatu koe hää, nem gatu dim tc'ëe ba tchànoan domka kg'ðèa hää, ëetam *ga* ma gatu dim tc'äró ba chìbian domka x'óoa igaba. <sup>11</sup> Ncëè Gaam ëe Jeso ba x'ooan koe ghùia hääam dim Tc'ëem kò gatu koe x'äèa hää, nem gha théé Gaam ëe Kreste ba x'ooan koe ghùia hää ba gatu di tc'äróan ncëè kaàko o gha kg'ðèan máà, Gam dim Tc'ëem ncëè gatu koe x'äèa hääam koe guu a.

<sup>12</sup> Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hää, tíí qõe ga tuè - cgàam ko ma tc'ëe khama ma kg'ðè di tama sa, <sup>13</sup> cgàam ko ma tc'ëe khama tu kòo ma kg'ðè ne tu gha x'óó khama, igaba ncëè Tc'ëem *di qarian* ka tu kòo tc'äróm di zi tséé zi cg'ðo ne tu gha kg'ðè. <sup>14</sup> Wèéa ne ëe Nqarim dim Tc'ëem ka tc'ää-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóá ne e khama. <sup>15</sup> Qãàn ko kúrú tu um Tc'ëe ba tu mááè tama khama, gaicara gha q'áðan koe tcää tu u ba, igaba tu cóá tu gha ii dim Tc'ëe ba mááèa, ncëè ta ko tcii a ko máá, "Aboè, gatá ka Xõò Tseè!" témé ba. <sup>16</sup> Tc'ëe ba ko Gaam ka gatá dim tc'ëem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóá ta a sa. <sup>17</sup> Ncëè *Nqarim di ta cóá ta kò ii*, ne ta nxãaska x'aian *di ta q'ðò-kg'ao* ta a, Nqarim *di x'aian* di ta q'ðò-kg'ao ta, Krestem cgoa xg'ae a *Nqarim di x'aian* q'ðòa hää ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàraè, naka taa nxãasega Gam di x'áàn koe tcää.

*Hààko x'aè di x'áà ne*

<sup>18</sup> Tíí ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncẽe x'aè di gúù cgáé tama a, ncẽe gha hàà gatá koe x'áìè x'áàn cgoa i kòo tòóa xg'aeè ne. <sup>19</sup> Wèém nqõó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóá ne gha hàà x'áìèm x'aè ba qãà hää khama. <sup>20</sup> Nqõó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, ēem gaam nqõóm ga ba ma tc'ëea khama tamase, igaba Gaam ëe kò gaatama ma xgàra mem kò ma tc'ëea hää khama ma; *me nqõó ba nqòðan úúa hää*, <sup>21</sup> ts'óóm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qãà-khoe ii tite, a gha nxãasega Nqarim di ne cóá ne di kgoarasean hëé naka x'áàn hëéthëé máàè ka. <sup>22</sup> Q'ana ta hää khama, me ko wèém nqõó ba ncëeskaga igaba thõò-tcaoase kg'ae, ábàn di thõòan koe hääs khòès khama ma. <sup>23</sup> Me nqõóm cúim tama me e ncẽe ko thõò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thëé thõò-tcaoase kg'ae, ncẽe Tc'ëe ba úúa hää ta. Me Tc'ëe ba tc'ãä a kúrúsea hääm tc'áró me e, *ncẽe hààko x'aè di kg'ðèan di nqòðan máà ta a hää ba*, ta hää a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóá ta ii sa x'áím cám ba qãà, tc'áróta tam gha kgoarasean máà ba. <sup>24</sup> Ncẽe nqòðan úúa hääse ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nqòò sa cg'árés kaga nqòòs tama si i: dií na ga ëe i hòòa hääs koe nqòò? <sup>25</sup> Igaba ncẽè ëeta hòò tamas koe ta kò nqòðan úúa hää, ne ta ko qáò tcáóan cgoa qãà si.

<sup>26</sup> Gatà iim dàòm kagam ko Tc'ëe ba gatá di kg'amkan koe hùi ta a thëé. C'úùa ta hää dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ëe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thõò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uian cgoa nxàeè tite nxãa kg'uian cgoa kg'aea máá ta a. <sup>27</sup> Me Nqarim

ncēe ko tcáoa ta q'oo koe hāa zi bōò ba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'ëe-kg'áman q'ana hāa, Gam di ne khóè ne téé-q'oo koem ko Tc'ëe ba ëem ko ma Nqari ba tc'ëe khama ma còrèa máá ne khama.

<sup>28</sup> Ta q'ana hāa, wèé zi gúù zia ko gane ëe Nqari ba ncàma hāa ne koe tsééa xg'ae sa, nxãasega i gha qäe ka, gane ëem nxãakamaga Gam di tc'ëean koe guu a tciia hāa ne koe. <sup>29</sup> Gane ëem Nqari ba nxãakamaga q'ana hāa nem nxárá tcg'òóa hāa khama, Gam dim Cóám dis iis koe ne gha hāa ka. Nxãasegam gha *Gam dim Cóá ba* kái qõea ba xg'ae ku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka. <sup>30</sup> Me Nqari ba nxãaska gane ëem nxárá tcg'òóa hāa ne tciia hāa, a ëem tciia hāa ne ko tchàno ne iise bōò, a ëem ko tchàno ne iise bōò ne Gam di x'áan máàna hāa.

### *Nqarim di ncàmkua ne*

<sup>31</sup> Kháé ta gha nxãaska ncēe zi gúù zi ka dùú sa nxæ? Ncèè Nqarim kò gatá xòè koe hāa ne i gha dìín gatá cgoa x'ääku? <sup>32</sup> Gaam ëe kò Gam dim Cóám tc'áró-tc'aro ga táá bóòa guu, igaba kò gatá wééa ta domka tcg'òó Me ba, nxãa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèé zi gúù zi máà ta a hāa tite théé? <sup>33</sup> Díí na gha ëe Nqarim ka nxárá tcg'òóea hāa ne chìbi-chibi? Nqari ba ko tchàno ne iise bōò ne. <sup>34</sup> Díí na gha xgàra ne? Jeso Kreste ba x'óóa hāa! Si gataga kaisas gúù sa: x'ooan koem ghùièa hāa si i, a gataga Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe hāa, a ko gataga còrèa máá ta a! <sup>35</sup> Díí na gha Krestem di ncàmkuan cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàu saa, a cg'äe saa, a ntcàu baa? <sup>36</sup> Ncèè i ma *Nqarim di zi Tcgäya* zi koe ma góásea hāa a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wéém koaba-dàò ba cg'õoè, a ta a ko cg'õoè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,” téméè khama. <sup>37</sup> Nxāan tama a, igaba ta wéé zi gúù zi ncēe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam ēe ncàm ta am koe guu a. <sup>38</sup> Kaisa tcoma ner úúa hää, *Nqarim di ncàmkuan cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúù sa kákà si i sa khama:* a kg'õè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'ãà-cookg'aia ga igaba, a ncēem x'aém di zi gúù zia ga igaba, a hààkom x'aém di zia ga igaba, a c'ẽe qaria ga igaba, <sup>39</sup> a tc'amaka hääm nqõó baa ga igaba, a nqāaka hää baa ga igaba, a c'ẽes gúùs ncēem nqõómkg'ai di saa ga igaba, nxää zia cuiskaga Nqarim di ncàmkuan cgoa q'aa-q'aa ta a hää tite, ncēe Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe hää a.

## **Nqarim dis tc'ẽe sa Israele koe hẽé naka qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e (9-11)**

### 9

#### *Nqari ba Gam di ne khóè ne nxárá tcg'òóá*

<sup>1</sup> Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe nxàea tseegukagu, <sup>2</sup> kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chõò tamas thõò sa tcáoa te koe úúa hää. <sup>3</sup> Ncàmar kò hää, tíí ra ga kò tíí ka cgúíèa sa, a ga kò Krestem koe guu a q'aea tcg'òóèa hää, tíí qõe ga ne domka, ncēe tiris qhàòs di ii ne. <sup>4</sup> Israele di ne khóè nem Nqari ba nxárá tcg'òóá Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'áàn x'áí nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúa hää, a Gam di x'áèan máà nea, *a ba a xgaa-xgaa nea hää nta ne gha ma dqom*

Me sa, ncēem gataga thēé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hää ne, <sup>5</sup> ncēe kò *Nqarim ka tséea tcg'òóèa xu* khóè xuku xu ka tsgōose-coa ne; khóèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncēem Kreste ba gane dis qhàòs koe guua hääam ga Me e. Nqarim ncēem wèé zi tc'amkg'ai koe hää ba. Chõò tamase méém dqomìmè. Amen.

<sup>6</sup> Eẽm kò Nqari ba Israele ne nqòòkagua hääas kam tààèa hää tar méé tama. Wèéa ne ëe Israele koe ábàèa nea Israele di tama khama. <sup>7</sup> Ne gataga Abrahamam ka tsgōose-coa ne wèé ne *Nqarim di ne* cóá ne tama ne e. Nqari ba kò Abrahama ba bìrì a máá: “Isakam koe tsí gha guu a ëer nqòòkagu tsia tsgōo-coan úú,” témé khama. <sup>8</sup> Ncēe sa ko máá, cgàam di ne cóá ne tama ne e ncēe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé. <sup>9</sup> Ncēea nqòòkagukus kò ma nxàeèa hää ga a khama: “Tchànom x'aém kar gha kàbise, si gha Sarah sa cóá ba ábà,” tam méé.

<sup>10</sup> Ncēes gúùs cùís tama si i, igaba tsara kò thēé Rebekas di tsara cóá tsara cùím xõòm ka ábàè, gatá ka tsgōosem Isaka ba. <sup>11-12</sup> Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khóèan ko kúrú tséean cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'ëean koe guu a nxárá tcg'òó - ncēes gúù sa méés qarika tééa mááse sa. Si ko ncēes gúù sa ncēe koe x'aíse: qanega tsara cóá tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúù kana qãè gúù ga kúrú tamas cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xõòs Rebeka sa bìrì a máá: “Kaia ba gha cg'áré ba tséea máá,” témé. <sup>13</sup> Ncēe i ma góásea hää khama a ko máá: “Jakobe bar ncàmà hää, a Esau ba hòrea hää,” téméè khama.

<sup>14</sup> Kháé ta gha dùú sa nxàe? Nqari ba tchàno tama saa? Nxääs tama si i! <sup>15</sup> Moshem kam kò máá: “Eér ko thõò-xama máá bar gha thõò-xama máá, a ëer ko cgóùm ba cgóùm,”

témé khama. <sup>16</sup> Khama i nxääaska khóèm dis ncàms koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guua. <sup>17</sup> Si ko *Nqarim dis* Tcgäya sa Faro ba bìrí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x'áí ka, nxääasega i gha Tiri cg'õean wééém nqõõm koe nxàeè ka,” témé khama. <sup>18</sup> Gaa domkam ko nxääaska Nqari ba ëem thõò-xama máá kg'oana hää ba thõò-xama máá, a ba a ko ëem qari-qari tcúú kg'oana hää ba qari-qari tcúú.

*Nqarim di xgóàñ hëé naka Gam di thõò-xama-máákuan hëéthëé e*

<sup>19</sup> Me gha nxääaska gatu ka c'ëe ba bìrí te a máá: “Ncëeta i kò ii ne ba ko nxääaska Nqari ba dùús domka chìbi-chibi taa máá? Nqarim tc'ëea hää sa i gha dùín ntcoe?” témé. <sup>20</sup> Ka tsi gáé tsáá tc'ëea máá dùítsi i ta tc'ëea, khóè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga ëe xommèa hää sa ëe xom sia hää ba bìrí naka máá: “Dùús domka tsia ncëer ii khama ma kûrú tea hää?” témé? <sup>21</sup> Gàba zi dim kûrú-kg'ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúís dtcõos koem ga cám gàba sara kûrú di qarian úú tama, si c'ëe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'ëe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?

<sup>22</sup> *Igaba tsi ko nta méé ncëes gúùs ka:* Nqari ba kò ëem xgóà cgaea hää gàban, ncëe kaàkagukuan tééa máána hää koe Gam di xgóàñ x'áí kg'oana, a Gam di qarian q'ãakagu kg'oana. Igabam kò qáò tcáóse hää cgoa ne, <sup>23</sup> Gam di x'áàn kaisam gha nxääasega gataga cgóùkuán di gàban koe x'áí

ka, ncēem nxāakamaga x'áàn kg'ónòa máána hāa a,  
<sup>24</sup> gatá ncēem tciiia hāa ta koe, Juta ne cúí ne koe tamase, igaba tāá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé e.  
<sup>25</sup> Ncēem ko Hoseam *dis Tcgāyas* koe méé khama a ko máá:

“Gane ëe kò *kg'aiga* Tiri ne khóè ne tama  
 ner gha Tiri ne khóè ne ta ma tcii,  
 a ra a gha gaas ëe kò *kg'aiga* ncàmmè tama sa  
 tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.

<sup>26</sup> “Ne gha gaam qgáìm ëe ne kò bìriéa hāa a máá:  
 ‘Tiri tu khóè tu tama tu u,’  
 téméèam koe ne gha bìrié a máá:  
 ‘Kg'õèa hāam Nqarim di tu cóá tu u,’

téméè.”

<sup>27</sup> Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá:  
 “Eëta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góman  
 khama ma kái ne e igaba  
 ne gha cg'orò ne kgoaraè,”

témé.

<sup>28</sup> X'aigam *Nqari* ba gha xòm x'aè-coan q'oo koe chōò tamase nqõó ba xgàra khama.

<sup>29</sup> Eẽm xg'ao Isaia ba mééa khamaga i ii, ncēem kòo máá:  
 “Ncēè X'aigam qarim wèém kò xg'ao  
 c'ëe qhàðan ga qauà máá ta a tama,  
 ne ta ga kò Sodoma khama ii,  
 a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,”

témé khama.

### *Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá*

<sup>30</sup> Kháé ta gha nxäaska dùú sa nxàe? Tāá zi qhàò zi di ne, ncēe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòða ka, tchànoan ncēe dtcòm̄s koe guua a. <sup>31</sup> Igaba ne kò Iseraele ne, ncēe x'aèan koe guua tchànoan

kòo qaa ne táá hòò o. <sup>32</sup> Dùús domkaà? Dtcòìman koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kòo tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxõás tc'amkg'ai koe tcgàba, <sup>33</sup> ncẽe i ma góásea a ko máá:  
 “Q'ãa, nxõá sar ko Sione koe tòó,  
 khóè ne gha kúrú ne tcgàba sa,  
 nxõám kúrú ne gha ne cg'áé ba;  
 me gha díím wèém ëe ko Gam koe dtcòìm ba  
 táá sau-cgaekaguè ka,”  
 tam méé.

## 10

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'ëe *Iseraele* ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá ne. <sup>2</sup> Nqarim koe ne máàsea hää khama, ra ko ncẽe sa nxæea tseegukagu, igabaga i gane di máàseen tseeguan di q'ãan koe guu tama. <sup>3</sup> Nqarim koe guua hää tchànoan ne bòòa q'ãa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe máàse tama. <sup>4</sup> Kreste ba ko x'áèan chõòkagu khama, *nxãasega ta gha táá x'áèan ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka*, igabagam gha díím wèém ëe ko dtcòìm ba tchànokaguè.

### *Kgoarakuan di qãè tchõà nea wèém khóèm di i*

<sup>5</sup> Moshe ba x'áèan koe guua hää tchànoan ka ncẽe sa góáa hää a ko máá: “Díím wèém ëe ko x'áèan ko qaa sa komsana ba gha gaan ka kg'õè,” témé khama. <sup>6</sup> Igaba i ko dtcòìms koe guua tchànoan ncẽeta méé a ko máá: “Táá tcáóa tsi q'oo koe máá, ‘Díí na gha nqarikg'ai koe qao?’ témé guu” (ëe sa Kreste ba nqãaka úú si i ke), <sup>7</sup> “kana máá: ‘Díí na

gha nqāaka hāam nqōóm koe síí? témé guu” (ēe sa Kreste ba x'ooan koe ghùi si i ke). <sup>8</sup> Kháé i ko nxāaska dūú sa méé? Ncēe si i: “Kg'ui ba tsáá ka cùù me e, kg'áma tsi koe hēé naka tcáóa tsi koe hēéthēé e,” ta i ko méé. Ncēe ba dtcòm̄s dim kg'ui me e, ncēe xae ko gaam ka xgaa-xgaa ba, <sup>9</sup> ncēe ko máá: “Ncēe tsáá ka tsi kòo kg'áma tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáóa tsi koe dtcòm̄ Nqari ba x'ooan koe ghùi Mea hāa sa, ne tsi gha kgoaraè,” témé ba. <sup>10</sup> Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm̄, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncēem dàòm ka kgoaraè khama. <sup>11</sup> *Nqarim dis* Tcgāya sa ko máá: “Dìím wèém ēe ko Nqarim koe dtcòm̄ ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite,” témé khama. <sup>12</sup> Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēé xg'ae ku koe i cùí q'aa-q'oo ga káà a; cùím Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne ēe ko tcii Me ne qguàan cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama. <sup>13</sup> “Dìím wèém ēe gha Nqarim dim cg'ōè ba tcii ba gha kgoaraè,” *ta i ko mééè khama.*

<sup>14</sup> Kháé ne gha nxāaska ntama ma cg'ōèa ba tcii, ncēè Gam koe ne kò dtcòm̄ tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm̄, ncēè qanega ne kò Gam ka kóm tama ne? A ne a gha ntama ma kóm, ncēè xgaa-xgaa ne gha ba ne kò úú tama ne? <sup>15</sup> Me gha ntama ma gaam ēe ko tchōàn xgaa-xgaa ba xgaa-xgaa, ncēè tsééam kò úúè tama ne? Ncēe i ma *Nqarim di zi Tcgāya zi koe* ma góásea a ko máá: “Tsóágase i gáé qäè tchōàn di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'ōèa!” téméè khamaga ma. <sup>16</sup> Igaba ne kò kái-kg'aise táá qäè tchōàn komsana. Isaia ba kò máá: “X'aigaè, dií ba gaxae di kg'uian komsana

hāa?” témé khama. <sup>17</sup> I ko nxāaska dtcòmān ēe ko kórmès koe guu, si ko ēe ko kómmè sa Krestem dim kg'um ka ko xgaa-xgaaès koe guu.

<sup>18</sup> Igabar ko ēe ne kóm̄ ta ga hāas ka tēè. Tseeguan kaga ne kóm̄a hāa! Ncēe *Nqarim di zi Tcgāya zi* ko méé a ko máá:

“Wèém nqōóm koe ga i dòm̄a xu síía hāa, i gaxu di kg'uiā nqōóm chōò-q'oo koe ga síía hāa,” témé khamaga ma.

<sup>19</sup> Ra ko gaicara tēè, Israele ne kò kóm̄a q'āa tama sa? *Kóm̄a ne kò q'anā hāa!* Moshe ba kò tc'āà dis ka máá:

“Kúrú tu ur gha tu gane ēe qhàòs di tama ne koe tau di,  
a ra a gha káà tc'ees qhàòs di ne cgoa xgóàkagu tu u,”  
témé khama.

<sup>20</sup> Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hāase *Nqarim mééa hāa sa nxāe a máá:*

“Gane ēe qaa Te tama ne kar hòòèa hāa,  
a Ra a kò gane ēe tc'ee Te tama ne koe x'áisea hāa,”  
témé.

<sup>21</sup> Igabam kò Israele ba bìrī a máá:

“Wèém cáím̄ kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hāa  
khóè ne ēe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne,”

témé.

## 11

### *Nqarim di thōò-xama-máákua ne Israele ne koe*

<sup>1</sup> Ra ko nxāaska tēè a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khóè ne xgui?” témé. Nxāas tama si! Tíí ga ra thēé Israele ra a khama, a Abrahamam ka tsgōose-coa ra a, Benjamenem dis qhàòs di ra.

<sup>2</sup> Nqari ba kò Gam di ne khóè ne ncẽe kg'aigam kò q'ana hãa ne táá xguì. C'úùa tu gáé hãa *Nqarim dis* Tcgãyas ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Israele ne ma chìbi-chibi sa, a ko máá:  
<sup>3</sup> “X'aigaè, Tsari xu porofiti xu ne cg'õoa hãa, a Tsari altaran kobeá hãa, ra tíí cûí ga ra qaùa, ne ko cg'õoa te xaù,” témé. <sup>4</sup> Ka ba kò kháé Nqari ba ntama ma xoa me? *Nqari ba kò xoa a máá:* “7,000 xu khóè xur tòóá máásea hãa, ncẽe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé. <sup>5</sup> Ncẽeskaga i gataga ii: qaùa hãa nea hàná, cgómkus koe guu a nxárá tcg'õoëa hãa ne. <sup>6</sup> Igaba ncẽe cgómkus koe i kò guua hãa ne i nxãaska *gane di* tsééan koe guu tama; ncẽe gatà i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.

<sup>7</sup> Kháé nxãaska dùú saa? Israele ne kò ëe ne kòo qas guù sa táá hòò. Khóè ne ëe nxárá tcg'õoëa hãa ne cûí ne kò hòò si, igaba ne kò ëe qaùa hãa ne qari-qarin tcúúè. <sup>8</sup> Ncées ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama a ko máá:

“Nqari ba kò tcáoa ne hëé naka tc'ëea ne hëéthëé  
 ntcùú-ntcuu,  
 a tcgáía ne ga táá bòòkagu  
 a tceea ne ga táá kórnkagu  
 ncẽem cám kaga igaba,”  
 témé khama.

<sup>9</sup> Gatagam ko Dafite ba máá:  
 “Gane dis suu\* sa méés ntcóm sa ii naka xhám sa ii,  
 nxãasega ne gha cg'áea tcää,  
 a gha gane di xgàrasean kãbia mááè ka.

<sup>10</sup> Gane di tcgáian méé i ntcùú-ntcuuè  
 naka ne nxãasega táá bòò,

---

\* <sup>11:9:</sup> suu - Gerika sa ko máá: “cháà sa” témé - tc'õoan ko tòó a tc'õoës qgáì si i.

naka i gane di qhùrian chõò tamase naiè,”  
tam kò méé.

<sup>11</sup> Ra ko nxāaska tēè a máá: Eē ne kòo *Juta ne* tcgàba ka nea gáé kò cg'áé, táká ne gha gaicara tēe ka? Nxāas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha tāá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxāasega ne gha Juta ne chii ka. <sup>12</sup> Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqōó ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne tāá zi qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxāaska tāá zi qhàò zi di ne* nta noose *qguùkaguè*, ncēè cg'oëas tc'äò-tc'äos Juta ne dis kò hää ne?

### *Tāá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne*

<sup>13</sup> Gatu cgoar ko kg'ui, tāá zi qhàò zi di tuè: tāá zi qhàò zi di ne koer x'áè úú-kg'ao ra a domka ra ko ncēes tséés tiri sa kaikagu, <sup>14</sup> tiris tséés koer gha c'eedaoka tiris qhàòs di ne khóè ne kúrú ne chii di ii domka, ra gha nxāasega c'ee ne kgoara ka. <sup>15</sup> Ncēè *Nqarim ka xgiès Juta* ne dis kò ko dàò ba xgobekg'am, me nqōó ba Nqarim cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis dtcòmmè sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'õè si i gha ii! <sup>16</sup> Ncēè tc'ää dis péré-qàmàs kò Nqari ba tcg'òoa mááèa, nem nxāaska wèém péré ba gataga théé Gam di me e, a ncēè hìis di tøbean kò Gam di ii, ne i nxāan ga théé Gam di i. <sup>17</sup> A ncēè c'ee xu nxāa xu olife dis hìis di xu kòo q'aea tcg'òóè, tsi tsáa ncēe qääka ka dis olifes di tsi *nxāa tsi* gaa koe q'áma tòóè, a ko c'ee xu cgoa ëes hìis tobe di qguùan q'aa-q'aaku, <sup>18</sup> ne méé tsi táá gaxu nxāa xu koe bòò-boose guu. Ncēè bòò-boose tsi kòo ne méé tsi tc'ee-tc'ëese, tsáa tsia tøbean qgóó tòó tama, igaba i tøbean qgóó tòó tsia hää sa.

<sup>19</sup> Igaba tsi gha máá: “Nxãa xua q'aea tcg'òóèa hää, nxãasegar gha tíí q'áma tòóè ka,” témé. <sup>20</sup> Eë sa tseegu si i. Gaxu di dtcòmán úú taman domka xu q'aea tcg'òóèa hää, tsi kò tsáá tsari dtcòmán domka tééa hää. Ke méé tsi táá bóò-boose guu, igaba méé tsi q'áàa hää. <sup>21</sup> Ncëè Nqarim kòo hìis kg'aiga úúa hää nxãan bóòa guu tama, ne tsi tc'ëea máá, tsáám gha bóòa guu tsi, ta tc'ëea?

<sup>22</sup> Ke méé tsi Nqarim di qãèan hëé naka Gam di xgóàn hëéthëé q'ana hää. Xgóà Me e ëe *chibian kúrú ka cg'áea hää* ne koe, igabam tsáá koe qãè Me e, ncëè Gam di qãèan koe tsi kòo hää ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thëé q'aea tcg'òóè. <sup>23</sup> A ncëè Juta ne kò gane dis dtcòm tamas koe kúúa hää tama, ne ne gha gaicara q'áma tòóè, Nqari ba qarian úúa hää, gaicaram gha q'áma tòó ne di i khama. <sup>24</sup> Ncëè kg'aiga qãáka ka dis hìis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'aea tcg'òóèa hää, a olife dis hìis xháràèas koe q'áma tòóèa hää, ncëe i ga kg'aiga ii tama khama, ne ba gha Nqari ba nxãaska nta noose kabi a kg'aigaka di nxãan gaan dis hìis olife dis koe gaicara q'áma tòó?

### *Iseraele ba gha kabi a tòóa kg'ónòè*

<sup>25</sup> Tíí qõe ga tuè, ncëes gúùs chómsea hää sa tu gha q'âa sar ko tc'ëe, nxãasega tu gha táá tc'ëega tu ii sa bîrïse ka. *Ncëes gúùs chómsea hää sa ncëe si i:* qari tcúúan Iseraele di ne khóè ne dia xòm x'aë q'oo<sup>†</sup> di i, si gha nxãakg'aiga síí cg'oëa hääs nxáráse-q'oos tää zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim koe* hää. <sup>26</sup> Ne gha ncëem dàòm ka wèé ne Iseraele ne kgoaraè, ncëe i ma góásea hää a ko máá:

† 11:25: xòm x'aë q'oo - kana “c'ëe xòè za”.

“Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,  
a ba a gha Jakobem *ka tsgõose-coa ne koe*  
*cg'ãè tcáóan tcg'óó*.

<sup>27</sup> Si gha ncẽe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa,  
gane di chìbia ner gha ko séèa tcg'òó cgae ne ka,”  
témeèa khama.

<sup>28</sup> *Juta nea qãè tchõàn xguà hãa khama ne Nqarim di ne cg'õo-kg'ao ne e, nxãasega i gha qãè tchõàn gatu qhàò di tu koe hãà ka.* Igaba ncẽè nxárá tcg'òó mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàmmeà hãa, gane ka tsgõose ga xu *cgoam kúrúa hãas qáé-xg'aes* domka. <sup>29</sup> Nqari ba aban ëem ko tcg'òó ka hẽé naka ëem ko tcii ne ka hẽéthẽé tc'ëea kãbi tama khama. <sup>30</sup> *Gatu qhàò zi di tua kò c'ëe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncẽeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgómkuan hòòa.* <sup>31</sup> Gane igabaga ne ncẽeska ëeta iim dàòm ka Nqarim māà tua hãa cgómkuan domka komsana tama, nxãasega ne gha thẽé ncẽeska Nqarim di cgómkuan hòò ka. <sup>32</sup> Nqari ba kò wéé ne khóè ne kúrú ne komsana taman koe tòose, nxãasegam gha wééa ne ga cgómkuan x'áí ka khama.

### *Nqari ba dqomà ne*

<sup>33</sup> Tsóágase i gáé Nqarim di qguùan kaia!  
Tsóágase i gáé Gam di q'ãan di tc'ëean hẽé  
naka q'ãa-kg'áma ba hẽéthẽé tchàà-a!  
Dìí na gha Gam di zi tc'ëe-kg'ám zi bóða q'ãa?  
Dìí na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?  
<sup>34</sup> *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*  
“Dìí na X'aigam di tc'ëe-kg'áman q'ana?  
Dìí na ga tchàno-tchano Me?”

<sup>35</sup> Kana ia xg'ao diín c'ẽe gúù máà Me,  
Me ga gaa gúùan suruta kãbi?"  
témez khama.

<sup>36</sup> Weé zi gúù zia Gam ka kúrúèa,  
a zi a Gam koe guua,  
a Gam domka hèna.  
Nqari ba méém chõò tamase dqomìmè! Amen.

## **Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)**

### 12

#### *Nqari ba tsééa máá*

<sup>1</sup> Gaa domkar ko Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíí qõe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàòa-máákus iise tcg'òò sa, kg'õea hää, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qâè-tcaokagu sa - ncẽea tc'ẽem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama. <sup>2</sup> Táá méé tu ncẽem nqõóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'ẽe-kg'áma tu koe kãba-kãbaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'ẽe sa q'ãa, gaas ëe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

<sup>3</sup> Cgómkuan ncẽer máàèa hää domkar ko wèém khóèm ëe gatu xg'aequ koe hää ba bìrí a ko máá: Táá méém tc'ẽe-q'ooa ba koe tc'amakam hää sa bìrísea hää guu, igaba méém wèém khóè ba tc'ẽe-kg'áma ba koe, ëem Nqari ba máà mea hääs tc'ãò-tc'ãos dtcòmán dis cgoa qgóóse. <sup>4</sup> Cúím tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hää, i wèé xòèan cíús tséé sa kúrú tama khama. <sup>5</sup> Ncẽem dàòm ka ta ko, ëeta ta ma kái ta i igaba cíím tc'áró ba Krestem koe kúrú, me wèém xòè ba c'ẽe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hää. <sup>6</sup> Ke méém wèém khóè ba tãáka zi aba zi ëem Nqari

ba Gam di cgómkuan ka máà taà hää zi tséékagu: ncëè porofitan kò ii ne méém ëem úúa hää dtcòmán dis tc'ãò-tc'ãos cgoa tséékagu u. <sup>7</sup> Naka ncëè c'ëe ne tsééá máás kò ii ne méém tsééá máá ne, naka ncëè xgaa-xgaas kò ii ne méém xgaa-xgaa, <sup>8</sup> naka ncëè c'ëe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncëè c'ëe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hääase hùi ne. Ncëè c'ëe ne tc'ãà-cookg'ais kò ii ne méém wèé tcáoa ba cgoa gatà hëé. Ncëè c'ëe ne koe cgómkuan x'áis kò ii ne méém qãè-tcaoan cgoa x'áí i.

### *Dtcòm-kg'ao ne dis kg'õè sa*

<sup>9</sup> Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eë cg'ãè ii sa hòre, qgóóa qari ëe qãè ii sa. <sup>10</sup> Gatu ka c'ëea ne kaisase ncàm, khóè qõeku ne ga ma ncàmku hää khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka c'ëe ne tcom. <sup>11</sup> Táá méé tu xhõen-tcáó guu; gatu dim tc'ëe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééá máá. <sup>12</sup> Nqòón koe méé tu qãè-tcaoa hää, naka tua xgarasean koe qáò tcáó ii, naka còrèan koe qgóóa qari. <sup>13</sup> C'ëe ne dtcòm-kg'ao ne kòo xháé ne méé tu ëe tu úúa hää sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áea tu koe c'ëe ne qãèse hààkaguan koe tu tcääàn tcáó.

<sup>14</sup> Ts'ee-ts'eekg'ai ëe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'eekg'ai ne, táá cgúí ne guu. <sup>15</sup> Eë ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka ëe ko kg'ae ne cgoa kg'ae. <sup>16</sup> Cúita noose tu qgóóku; táá bóbö-boose guu, iga-baga ëe nqãaka hñanas téé-q'oos di ne cgoa tsééá xg'ae; táá tc'ëega tu ii sa bìrísé guu.

<sup>17</sup> Táá c'ëem khóèm cg'ãèan kúrúa máá tua ba cg'ãèan cgoa kãbia máá guu. Eë wèém khóèm koe qãè iis koe méé tu tcääà tc'ëe. <sup>18</sup> Ncëè tààè tama tu kò hää, i gataga gatu koe guua hää, ne méé tu wèé

khóèan cgoa tòóku. <sup>19</sup> Ncàmì-ncamsa tuè, táá méé tu cg'ãèan kabia máá guu, igaba tu Nqarim di xgóàn guua máá a; ncẽe *Nqarim di zi Tcgāya zi ko X'aigam* ka méé a ko máá:

“Kabia mááku sa Tiri si i,  
Ra gha Tíía kabia máá,”  
témez khama.

<sup>20</sup> Igaba

ncẽe gatu dim cg'õo-kg'aom kò xàbà hää ne tc'õoan máà me nakam tc'õó,  
naka cáman kò hää ne tshàan máà me nakam kg'áà.

Eëta hẽéan ka tu gha ko kúrú mem saucgae a chìbi bóòse.\*

<sup>21</sup> Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè gúùan cgoa cg'ãèan tàà.

## 13

### *Tc'ãà-cookg'aian qámsea máá sa*

<sup>1</sup> Wéém khóè ba méém tc'ãà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka *kgoara mááèa hää* tama tc'ãà-

cookg'ai nea káà a ke, igaba ëe hàna ne Nqarim ka tòóea hää. <sup>2</sup> Diím wéém ëe ko tc'ãà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxárá tcg'òoa hää sa ntcoe, me gha diím wéém gatà ko hẽé ba xgàrakuan óaga cgaese.

<sup>3</sup> Tc'ãà-cookg'ai xua ëe qãèan ko kúrúm ka bèeè tama khama, igaba xu ko ëe cg'ãèan ko kúrúm ka bèeè. Eë tc'ãà-cookg'aia hääam bëè tsi kò tc'ëe tama ne méé tsi nxãaska qãè gúùan kúrú nakam gha dqomì tsi. <sup>4</sup> Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan

\* **12:20:** kúrú mem saucgae a chìbi bóòse - Gerika sa ko máá:  
“karuko zi c'ee ntcomì zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae,” témez.

domka ko tséé ba khama. Igaba ncēè cg'āèan tsi kòo kúrú ne méé tsi bée, ntcàum ëem qgóó hää bam kg'amaga qgóó tama ke. Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgóàn óá, ëe ko cg'āèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qðòkagu khama.<sup>5</sup> Gaa domka méé tsi ëe tc'āà-cookg'aia hääam koe qámsea hää, *Nqarim di* xgàrakuan bée domka cúí tamase, igaba tsari tc'ëe-tc'ëesean domka hëéthëé e.<sup>6</sup> Ncées gúùs domkaga tu ko nqðóm ko tcg'òoa mááè marian tcg'òó, tc'āà-cookg'ai xua Nqarim di xu tséé-kg'ao xu u khama, ncēè ko tsééa xu kúrú xu.<sup>7</sup> Ke méé tsi ëe tsi ga wèém khóè ba úú cgoa hää sa máà me: nqðóm ko tcg'òoa mááè mari kò ii ne tcg'òó o, ncēè mari kò ii ne méé i mari ii, táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

### *Tsáá ka c'ëe ba ncàm sa*

<sup>8</sup> Táá méés cúí khóè koe ga qanega tsi suruta tamas chìbi sa hää guu, tsáá ka c'ëe ba ncàm's cúís oose. Eë gam ka c'ëe ba ncàma hää ba ko x'áèan ko qaa sa kúrú ke.<sup>9</sup> X'áèan ncēè ko máá: “Táá méé tsi cg'áràn kúrú guu; táá méé tsi cg'õo guu; táá méé tsi ts'āà guu; táá méé tsi ncóó guu,” naka c'ëe x'áè-kg'áman hëéthëéa cúím x'áè-kg'ám koe qgóó xg'aeëa, ncēè ko máá: “Tsáá ka c'ëe ba ncàm ëe tsi ma ncàmsea hää khamaga ma,” témé ba.<sup>10</sup> Ncàmku sa tsáá ka c'ëe ba chibi kúrú cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'áèan ko méé sa kúrú.

### *X'áàm q'oo koe kg'õè*

<sup>11</sup> X'aèm ncēè ta ko gaam q'oo koe kg'õè ba tu q'ana hää, ke méé tu ncēè sa kúrú. Tc'oman koe tu

gha tēe dim x'aè ba hààraa. X'aèm kgoarakus di ba ncēeska kaisase cúù me e ke, ncēe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm kam kò ii tama khama. <sup>12</sup> Ntcùúa ne nqáéa hää, i koaban cúù u. Ke hàà naka ta ntcùú-q'oo di tséean dxùukg'ai za tòó naka taa x'áàn di zi ncõo gàba zi hää. <sup>13</sup> Hää naka ta qãèm dàòm ka qgóóse, cáríns di x'áàn q'oo koe hää ne khóe ne khama ma, ëe kaisase ko tc'õó, a ko kg'áà ne hëé, naka cg'áràn ko kúrú a káà qgóóse-q'oo ne hëé, naka mëéku a tau di ii ne hëéthëé ka tamase. <sup>14</sup> Igaba méé tu X'aigam Jeso Kreste ba hää, naka tua cgàa ba tu ga ma qãè-tcaokagu di zi tc'ëe-kg'ámzi chõökagu.

14

*Kg'amka ne hẽé naka qari ne hẽéthẽé e*

<sup>1</sup> Eē dtcòma hāa, igaba gam di dtcòmān koe kg'amka ba, qāèse hààkagu, ēem tc'ëea hāas koe ntcoeku cgoa me tamase. <sup>2</sup> C'ēem khòèm dis dtcòmā sa ko kgoara máá me, me wèés gúù sa tc'ōó, igaba khòèm ëe gam dis dtcòmās kg'amka ii ba ko tsobèan cúí ga tc'ōó. <sup>3</sup> Khoèm ëe ko wèés gúù sa tc'ōó ba méém táá ëe wèés gúù sa tc'ōó tama ba ntcoea hāase séè guu, nakam ëe wèés gúù sa tc'ōó tama ba táá ëe ko wèés gúù sa tc'ōóm qāèse hēé tama sa bòò guu, Nqari ba qāèse hààkagu mea hāa ke. <sup>4</sup> Dìí tsia tsáá, c'ēem khòèm dim qāàm qāèse hēé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'ōòsem koe i guua hāa ēem ko kúrú tsééan koem gha tééa qari kanam gha cg'áé sa. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarian úúa hāa khama, kúrú mem gham tééa qari di i.

<sup>5</sup> C'ëem khóèm kam c'ëem cám ba c'ëe xu cám xu ka cgáé me e, me ko c'ëem khóè ba wéé cáman

ga cúíta noose séè. Wèém khóè ba méém tc'ëea ba q'oo koe bìrísea hää, ëem tc'ëea hää sa gaas ga si i sa. <sup>6</sup> Gaam ëe ko c'ëem cáím ba c'ëe xu ka tâákase séè ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé. Me ko gaam ëe ko tc'õó ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máá khama. Me ko gaam ëe c'ëe zi tc'õo zi tc'õó tama ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máá. <sup>7</sup> Gatá ka c'ëem cúía ko gam ka kg'õèa mááse ba káà me e, me gataga c'ëem cúía ko gam ka x'óoa mááse ba káà me e khama. <sup>8</sup> Ncëè kg'õè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'õèa máá, a ncëè x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óoa máá. Khama nxääaska, kg'õè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a. <sup>9</sup> Kreste ba kò ncëes gúùs domka x'óó, a kò gaicara kg'õè, nxääsegam gha ëe x'óoa hää ne hëé naka kg'õèa hää ne hëéthëé dim X'aiga ba ii ka khama. <sup>10</sup> Khaé nxääaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãèse hëé tama sa bòò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hääse séè? Wèéa ta ga gha Nqarim dis ntcõó-q'oos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka. <sup>11</sup> Ncëeta i ma góásea a ko máá:

“Kg'õear hääs noosem gha  
wèém qúrù ba cookg'aia Te koe qomì,  
me gha wèém tám ba Nqarir ii sa dqomì,”  
témeè khama. <sup>12</sup> Me gha nxääaska wèém khóèm gatá xg'aeku koe hànà ba gam ka Nqarim koe xoara mááse.

### *Táá tsáá qõe ba chìbi kúrúkagu*

<sup>13</sup> Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe bìrísea hää, gaicara ta gatá ka qõesem

cookg'ai koe xgáè-kg'am me gha kana gha chìbian koe tcää me sa tòóa hää tite sa. <sup>14</sup> Q'ana ra hää, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hää, cùís gúùs gaas ka q'ano tama sa káà si i sa. Igaba ncëè c'ëem khóèm dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxäaska gaam koe q'ano tama. <sup>15</sup> A ncëè tsáá ko tc'õós kòo tsáá qõe ba tshúù-tshuu tc'ëe, ne tsí ncàmkuan x'áí tama. Táá méé tsí hëé nakas tc'õó tsí ko sa tsáá qõe ba hoàkagu guu, ncëe Krestem kò gaam domka x'óó ba. <sup>16</sup> Táá hëé nakas ëe gatu ka ko qãè iise bóòe sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxæeè guu. <sup>17</sup> Nqarim di x'aia nea tc'õó sa hëé naka kg'áà sa hëéthëé di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ëem koe tchànoan hëé, naka tòókuan hëé naka qãè-tcaoan hëéthëé di i. <sup>18</sup> Dìím wèém ëe ko ncëem dàòm ka Kreste ba kúrúa máá ba ko Nqari ba qãè-tcaokagu, a ko khóèan ka tchànom iise bóòe.

<sup>19</sup> Gaa domka méé ta wèé qaria ta cgoa tòókuan ko óá zi gúù zi hëé naka gatá ka c'ëe ne ko tshàoa ghùi zi gúù zi hëéthëé kúrú. <sup>20</sup> Táá Nqarim kúrúa hää sa tc'õoan domka kóbe guu. Wèés gúù sa q'ano si i, igaba ncëè c'ëem khóèm kòo c'ëes gúù sa tc'õó, si nxäa sa c'ëem khóè ba kúrú me chìbiga ii ne i qãè tama. <sup>21</sup> Qãès gúù sa, táá méé tsí kg'òóan kg'oo, kana gõéan kg'áà, kana c'ëes gúùs tsáá ka c'ëe ba ko chìbian kúrúkagu sa kúrú guu.

<sup>22</sup> Gaa domka méés dùús wèés ëe tsí c'ëes gúùs ka dtcòmà hää sa tsáá hëé naka Nqari ba hëéthëé tsao ka cùí ga q'ãaèa hää. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khóèm ëe gam koe qãè ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba. <sup>23</sup> Igaba khóèm ëe tc'õóm kò ko ne ko káíse tëèse ba xgàraèa hää, dtcòmàn cgoam tc'õó tama khama; si wèés gúùs ëe dtcòmàn koe guu tama sa chìbi si i.

# 15

*C'ẽe ne qãè-tcaokagu, tsáá ka tamase*

<sup>1</sup> Gatá ncẽe qari ii ta méé ta gane ëe dtcòma ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùi, naka taa táá gatá qãè-tcaokaguse guu. <sup>2</sup> Wèém khóè ba méém gam ka c'ẽe ba qãè-tcaokagu, nxãasegam gha qãèan hòò a tshàoa ghùiè ka. <sup>3</sup> Krestem igabam kò táá qãè-tcaokaguse khama, igaba ncẽe i ma góásea a ko máá: “Gane ëe cóè Tsia hää ne di cóèkua nea Tíí koe hààraa,” téméè khamaga ma. <sup>4</sup> Wèé zi gúù zi ncẽe xg'ao góáèa hää zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha *Nqarim di zi Tcgäya* zi koe guua hää qáò tcáóan hëé naka ghùi-ghui-tcáókuhan hëéthëé koe guu a nqòðan úú ka.

<sup>5</sup> Nqarim ncẽe qáò tcáóan hëé naka ghùi-ghui-tcáókuhan hëéthëé di ba méém kg'õèa xg'aean dim tc'ẽe ba máà tu u, ëe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka, <sup>6</sup> naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Kreste ka Xõò ba cúim dòm cgoa dqom.

*Qãè tchõà nea Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëé di i*

<sup>7</sup> Gaa domka méé tu gatu ka c'ẽe ne qãèse hààkagu, ëem ma Kreste ba ma qãèse hààkagu tua hää khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqomìmè ka. <sup>8</sup> Bìrí tu ur ko khama *a ko máá*, Kreste ba kò ëe q'ãe nqãa-qgai khòòèa hää ne dim qãà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'áí ka, nxãasega zi gha Abrahama xuku xu kò nqòðakaguèa hää zi gúù zi tseegukaguè ka, <sup>9</sup> naka gataga ëe tää zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgómkuhan domka dqomì ka, ncẽe i ma góáèa hää a ko máá:

“Gaa domkar gha tāá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqomì Tsi,

a ra a gha cg'õèa Tsi nxáè,”  
téméè khamá,

<sup>10</sup> a i a ko gaicara máá:

“Qãè-tcao tu, tāá zi qhàò zi di tuè,  
Gam di ne khóè ne cgoa,” téméè.

<sup>11</sup> A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqomì, gatu wèé tu tāá zi qhàò zi di tuè,  
naka méé ne wèé ne khóè ne dqomì Me,”  
téméè.

<sup>12</sup> Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tøbe ba gha hèà,  
Gaam ëe gha tēe a tāá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-cookg'ai ii ba,  
ne gha tāá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòðan úú,”  
téméè.

<sup>13</sup> Nqarim ncëe nqòðan ko Gam koe guu ba méém  
wèé qãè-tcaoan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé cgoa  
cg'oè-cg'oe tu u, ëe tu ko Gam koe dtcòmì ka, naka  
tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian  
ka cg'oèa nqáése nqòðan koe.

## Chõò-q'oo sa hèé naka tsgáìku zi hẽéthẽé e (15:14–16:27)

*Paulo ba tāá zi qhàò zi dim x'áè úú-kg'ao me e*

<sup>14</sup> Tíí qõe ga tuè, tíí igabar gatu ka kaisa tcoman  
úúa hää, gatua qãèan ka cg'oèa, a q'ãan di tc'ëean  
wèé ka cg'oè-cg'oeèa hää sa, a tu a qarian úúa hää  
xgaa-xgaaku tu gha di i. <sup>15</sup> Igaba ra kò c'ëe zi qgáì  
zi koe kgoarasea hääse góá máá tu u, a ko tc'ëe-  
tc'ëese tu u, cgómìkuan ncëer Nqarim ka máàèa  
domka, <sup>16</sup> nxãasegar gha tāá zi qhàò zi di ne koe

Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchõàñ xgaa-xgaa, nxãasega ne gha tãá zi qhàò zi di ne dàòa-mááku sa ii, ncẽe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka qáòa tcg'òó a cúa tòóè, a Nqarim ka qãèse hààkaguè sa.

**17** Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hää domka dqomse, **18-19** a cuiskaga c'ẽe gúù kaga kg'ua hää tite, Krestem tíí koe kúrúa hää tséés ka cúa oose. *Tiri* kg'uiān hëé naka tsééan hëé, naka x'áí zi hëé naka are-aresa zi gúù zi di qarian hëéthëé cgoa, naka Nqarim dim Tc'ẽem di qarian cgoa hëéthëém ko Kreste ba tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka Jerusalema koe guu, a ra a *wéém nqõó ba nxama-nxama*, a Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qãè tchõàñ cg'oëa hääse xgaa-xgaa. **20** Wèé x'aèan kar kò ko ëem Kreste ba q'ãaè tama koer gha qãè tchõàñ xgaa-xgaa sa tc'ẽe, nxãasegar gha tãá c'ẽem khòèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùi ka.

**21** Igaba ncẽe i ma góásea hää a ko máá:

“Gane ëe qanega Gam ka bìriè tama  
ne gha bóbò,  
ne gha gane ëe Gam ka kóm tama  
ne kóma q'ãa,”  
témeéè khama.

**22** Ncẽes gúùs domkar kòo kái se xgáè-kg'ammè a hàà cgae tu u tama.

*Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrí*

**23** Igaba ncẽeska, ncẽe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgáìa káà a, ra kò gataga nciísega hàà cgaea tu xgónèa hää, **24** khamar bìrísea hää gatàr gha hëé

sa, ëer ko Spaine koe qõò ka. Eër ko *Roma koe* tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòa ner úúa hää khama, ra gataga nqòòan úúa, ëer kò xòm x'aè-coan gatu ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qõòs koe hùi te di i. <sup>25</sup> Igabar ncéeska dàò q'oo koe hää a ko Jerusalema koe qõò, gaa koe hää ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka. <sup>26</sup> Maketonia hëé naka Akaia hëéthëé *di ne dtcòm-kg'ao ne* kò bóò i qãèa máá nea hää, Jerusalema koe hää ne dtcòm-kg'ao ne ëe dxàua hää ne ne ga aban tcg'òóa máá sa khama. <sup>27</sup> Gatà hëéan ka ne kò qãè-tcaokaguèa hää, i kò gataga kg'anoa hää gatà ne ga hëé sa. Ncëè *Juta ne* kòo tc'ëem di ts'ee-ts'eekg'aikuan tãá zi qhàò zi di ne máà, ne i gataga thëé kg'anoa hää *tãá zi qhàò zi di ne* ga nqõõm di zi gúù zi ëe ne úúa hää zi thëé *Juta ne* máà sa khama. <sup>28</sup> Ra gha nxäaska ëer ko ncées tséé sa kûrúa xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncëe aban hòòa hää sa bóò, kar gha Spaine koer ko qõò ka tcääà cgae tu u a nqáé. <sup>29</sup> Ra q'anahää ëer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hää ts'ee-ts'eekg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

<sup>30</sup> Tií qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hëé naka Tc'ëem di ncàmkuan ka hëéthëé, ra ko dtcàrà tu u, tíí cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa. <sup>31</sup> Nxäasegar gha ëe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hànà ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hää ne dtcòm-kg'ao ne qãè-tcaokagu ka, <sup>32</sup> nakar gha nxäasega Nqarim kò ncàmà hää ne qãè-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kãba-kãbaè. <sup>33</sup> Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèé tu cgoa hää. Amen.

# 16

## *Tsgámkagu zi*

<sup>1</sup> Gatá ka qõeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànás kerekés dis qãà sa, <sup>2</sup> a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qãèse hääkagu si sa, dtcòm-kg'ao ne kg'anoa hääm dàòm cgoa, naka tua ëes ga ko hùikuan qaa qggáì koe hùi si, kái ne khóè nes hùia hää domka, tíí ga ra hëéthëé e.

<sup>3</sup> Perisila\* sa hëé naka Akila ba hëéthëé khara tsgámkagu, ncée ko Jeso Krestem koe tíí cgoa tséé khara. <sup>4</sup> Tíí domka khara kò kg'òèa khara cg'oè-cg'oegas qgáìs koe tcàà. Tíí cùí ra qãètcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tää zi qhàò zi di zi kereke zi wèé zi thëé qãè-tcaoa máá khara a. <sup>5</sup> Gakhara dim nquum koe ko xg'aes kereke sa thëé tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thëé tsgámkagu, ncée Asia dim khóèm tc'âà a Krestem koe máàsea hää ba.

<sup>6</sup> Maria sa tsgámkagu, ncée kaisase tséé tua hää sa.

<sup>7</sup> Anteroniko ba hëé naka Juniase ba hëéthëé tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncée xae kò xg'ae a qáéèa hää tsara. C'ee xu x'âè úú-kg'ao xu ka kaisase tcommèa hää tsara, a tíí ka kg'aia Krestem koe hääraa tsara.

<sup>8</sup> Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba, X'aigam koe.

<sup>9</sup> Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tséé ba, naka Setakuse ba hëéthëé e, tíí tcáràm ncàm-ncamsa ba.

\* **16:3:** Perisila - Gerika sa ko “Periska” témé.

- <sup>10</sup> Apelese ba tsgámkagu, ncẽe kò Krestem koe kúrúa bóòè, a tchàno ii ba.  
 Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu.
- <sup>11</sup> Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.  
 Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu, gane ëe X'aigam koe hànna ne.
- <sup>12</sup> Terufena sa hẽé naka Terufosa sa hẽéthẽé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tséé-kg'ao sara.  
 Tíí tcárás ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thẽé, ncẽe X'aigam koe kaisase tsééa hãa sa.
- <sup>13</sup> Rufase ba tsgámkagu, X'aigam ka nxárá tcg'òóèa ba, naka gam ka xõò sa hẽéthẽé e, ncẽe kò gataga tiris xõò sa ii sa.
- <sup>14</sup> Tsgámkagu Asunekireto ba hẽé, naka Felegone ba hẽé, naka Heremese ba hẽé, naka Paterobase ba hẽé, naka Heremase ba hẽé naka tíí qõe ga xu hẽéthẽé e, ëe gaxu cgoa hànna xu.
- <sup>15</sup> Tsgámkagu Filolego ba hẽé, naka Julia sa hẽéthẽé khara, naka Nereo ba hẽé, naka gam ka qõese sa hẽé, naka Olumpase ba hẽé, naka w  ne dtc  m-kg'ao ne ëe gane cgoa hànna ne hẽéthẽé e.
- <sup>16</sup> Tcom-tcomsas x'ob  kus cgoa tu tsgámkaguku. W  e zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.
- <sup>17</sup> Ti   qõe ga tu  , dtc  r   tu ur ko, gane ëe ko q'aa-q'aasean óaga ne, a ko ëe tu xgaa-xgaa  a hãa g  u  n ko ntcoe zi g  u zi d  o  a tu q'oo koe t  o ne koe tu gha q'    e sa; tcg'oaragu ne. <sup>18</sup> E  ta ii ne kh  e nea gat   dim X'aigam Kreste ba tsééa m  á tama, igaba ne ko gane di nc    n kúrúa m  á. Gane di kg'uian t'  e-t'  e  a hãa, a q  e khama xam cgoa ne ko ëe

kg'amka tc'ẽe ne di tcáóan qàe-qae. <sup>19</sup> Wèém khòè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hää, ra gaa domkaga gatu domka qãè-tcaoa hää. Igabagar ko tc'ẽe, tc'ẽega tu gha ii sa ëe qãè iis koe, naka tua gha kákà chìbi ii ëe cg'âè iis koe.

<sup>20</sup> Nqarim tòókuān di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'âm-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hää.

<sup>21</sup> Timoteom tíí cgoa ko tséé ba ko tsgám̄kagu tu u. Xu ko gataga thêé tiri xu qhàò xu Lukio ba hëé, naka Jasone ba hëé naka Sosipatere ba hëéthëé xu tsgám̄kagu tu u.

<sup>22</sup> Tíí Teretio ra, ncées tcgãyas dir góá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgám̄kagu tu u.

<sup>23</sup> Gaio ba ko tsgám̄kagu tu u, ncéer x'áea ba koe x'âea hää ba, si ko wèés kereke sa x'áea ba koe xg'ae.

Erasetom ncée kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgám̄kagu tu u, naka gatá ka qõesem Kareto ba hëéthëé e. <sup>24</sup> †

### *Còo di dqomkua ne*

<sup>25</sup> Nqari ba méém dqomkmè! Qãè tchõàn ëer kòo Jeso Krestem ka xgaa-xgaa cgoa gha qari-qari tu u di qarin úúa ba. Xgòre-kg'aisean ncéea kò c'úùsea hää tseeguan ga a, ncée kò nqáea hää kurian kái ka kò chóm̄sea hää a, <sup>26</sup> igabaga ncéeska xgòre-kg'aièa hää a, a porofiti xu ka góáea zi Tcgãya zi koe guu a x'áíea hää, a chõò tamam Nqarim tcg'òoa hää

---

† **16:24:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncée xùri ko kg'uian úúa:  
24Cgómkuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hää. Amen.

x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa,  
nxãasega zi gha dtcòm a komsana Me ka.

<sup>27</sup> Ncëem Nqarim cúísega tc'ëega ba méém Jeso  
Krestem koe guu na chõò tamase dqomìmè! Amen.

**Kabas Qae-xg'ae sa  
The New Testament in the Naro language of Botswana**  
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b